



# ČTENÍ ODBORNÉHO TEXTU:

STRUKTURA AKADEMICKÉHO TEXTU A ROLE JEHO JEDNOTLIVÝCH ČÁSTÍ

Proseminář k akademickým  
dovednostem

# STRUKTURA PREZENTACE

- opakování
- cvičení: úkol citace a parafráze
- čtení odborného textu
  - typy čtení
  - cíl čtení
  - hlavní zásady čtení
  - struktura odborného textu

# NEJČASTĚJŠÍ (TECHNICKÉ) CHYBY PŘI CITOVÁNÍ ZDROJŮ

(ŠANDEROVÁ 2007: 100)

- Neúplnost (vynechání zdroje, se kterým se v textu pracovalo)
- Nesprávně uvedené jméno autora
- Jiné vnočení díla v seznamu než v textu
- neodlišená vydání díla se kterými se pracuje v textu (neodlišená v textu/ v seznamu/ v obojím)
- různá úprava citací (jak v textu, tak v seznamu)
- chybné abecední seřazení zdrojů
  - pozor na automatické řazení (editor) „C“; „Ch“; jména začínající na: ščřž

# ČSN ISO 690

(MILTOVÁ 2007: 101)

- **Povinné prvky**

- Autor (příp. korporativní orgán se zodpovědnosti za obsah dokumentu)
- Název díla (dokumentu)
- Pořadí vydání (pokud ne 1.)
- Rok vydání
- ISBN
- U časopisů: jméno autora, název příspěvku, název publikace, číslo svazku, specifikace stránek

- **Nepovinné prvky**

- Jména sestavovatelů, redaktorů, překladatelů
- Místo vydání
- Nakladatelství
- Údaje o rozsahu díla (svazky, strany, název edice)

# ODKAZY NA CITACE V TEXTU

([HTTP://IVA.K.UTB.CZ/WP-CONTENT/UPLOADS/JAK-SPRAVNE-CITOVAT.PDF](http://iva.k.utb.cz/wp-content/uploads/jak-spravne-citovat.pdf))

- **Harvardský systém**
  - „metoda prvku a data“
- **Metoda číselných odkazů**
  - Hlavně v přírodních a technických vědách
- **Metoda poznámek**
  - často v kombinaci se seznamem zdrojů na konci dokumentu

# CVIČENÍ

- Uved'te parafrázi celého odstavce.
- Současně uved'te přímou citaci odstavce tak, aby měla max. 3 řádky a jeho význam zůstal stejný.
  - • Odstavec je z kapitoly 2 „Tělesnost“, knihy Petry Šanderové: Tělesnost jako významný faktor procesu adopce.
  - • Na použitou literaturu odkažte jak v textu, tak na konci dokumentu uved'te kompletní bibliografický odkaz

# CITOVÁNÍ JAKO ODKAZOVÁNÍ – V TEXTU

Uved' 3 způsoby citace této věty:

Oddělení mysli a těla je tedy pouze náš kulturní výtvar, který nemůžeme považovat za univerzálně platný.

- 1. (Šanderová 2011: 16-17)
- 2. (2011: 16-17)
- 3. (2011)

# CITACE

- přímá citace
  - = slovo od slova přebíráme sdělení ze zdrojového textu
  - Formát.
    - Ohraničená uvozovkami.
    - Začínáme citovat odkudkoli, pokud od začátku věty, necháme velké písmeno, pokud od prostředka, začneme malým písmenem.
    - Potřebujeme-li zkrátit, používáme: „...“/ [...]
  - Podoba citace zdroje v textu.
    - Příjmení autora, rok publikace textu, stránky
  - Obsah
    - zkracujeme-li, vložíme znaky/ text (do závorky), aby na sebe slova/ sdělení navazovala.



# PARAFRÁZE

- **parafráze**
  - = sdělení ze zdrojového textu převyprávěné našimi vlastními slovy
  - **Formát.**
    - Stejný jako zbytek textu (nijak nezvýrazněný).
  - **Podoba citace zdroje v textu.**
    - Je-li předmětem parafráze hlavní sdělení textu
      - Příjmení autora, rok publikace textu.
    - Je-li předmětem parafráze konkrétní sdělení/ argument/ parciální teze textu.
      - Příjmení autora, rok publikace textu, přesné stránky např. „1 / 1, 2, 8 / 1-2, 8“.
  - **Obsah**
    - Přestože převypravujeme sdělení vlastními slovy, dáváme si pozor na udržení stejného významu sdělení.
    - Můžeme používat termíny použité v textu, jen ne velké množství slov v přesné souslednosti zdrojového textu.
    - Nejsme-li si jistí významem na sto procent, použijeme radši (aspoň částečně) přímou citaci.

# OBEČNÉ ZÁSADY CITOVÁNÍ

([HTTP://IVA.K.UTB.CZ/WP-CONTENT/UPLOADS/JAK-SPRAVNE-CITOVAT.PDF](http://iva.k.utb.cz/wp-content/uploads/jak-spravne-citovat.pdf))

**Bibliografická citace by měla jednoznačně identifikovat citovaný dokument. !**

- **Údaje pro bibliografickou citaci přebíráme z citovaného zdroje - konkrétní vydání nebo verzi!**
  - **titulního listu**
  - následujícím pořadí rub titulní strany, hlavička stránky, obálka, obal, doprovodná dokumentace (např. leták, manuál)
- **Pořadí údajů je přesně stanoveno normou.**
- **Bibliografická citace by měla být co nejpřesnější.**
  - Nelze vynechávat povinné údaje, pokud jsou v dokumentu dostupné.
  - I nepovinné údaje, jsou-li pro identifikaci citovaného dokumentu důležité.
- **Pokud některý údaj chybí, vynechává se a pokračuje se následujícím.**
  - **Nebo** lze údaj dohledat v jiných zdrojích nebo nahradit zástupnou formulací?
    - **Neznáme místo vydání (ale jsme schopni ho zjistit):** Zapišeme [Praha]: Computer Press, 2008. **V dokumentu uveden rok 1959 (zjevně chybný).**  
Zapišeme 1959 [1995]
- **V případě, že některý z údajů přebíráme z jiného zdroje, uvádíme jej v hranaté závorce.**
- **Údaje se zapisují v jazyce, ve kterém jsou uvedeny v citovaném dokumentu.**
- **Jakýkoliv prvek, který není v latinském písmu, se transliteruje.**
- **Podoba bibliografických citací musí být jednotná v celém dokumentu (styl, formát, interpunkce).**

# ČTENÍ ODBORNÉHO TEXTU

- Proč se zabývat čtením, když máme základní čtenářskou dovednost dávno osvojenou?

# ČTENÍ ODBORNÉHO TEXTU

- Proč se zabývat čtením, když máme základní čtenářskou dovednost dávno osvojenou?

→ čtení odborného textu je aktivní intelektuální prací, která vyžaduje osvojení si základních akademických znalostí a dovedností, jako je porozumění struktury akademického textu, funkcím jeho jednotlivých částí, efektivní a kritické čtení.

# UČEBNICE X ODBORNÉ TEXTY

[HTTPS://WWW.SLIDESHARE.NET/RS\\_KNIHOVNAFFMU/EFEKTIVN-TEN-A-HODNOCEN-ODBORNHO-TEXTU](https://www.slideshare.net/RS_KNIHOVNAFFMU/EFEKTIVN-TEN-A-HODNOCEN-ODBORNHO-TEXTU)

## učebnice studie X odborné texty

- logické řazení informací
- text k zapamatování zvýrazněn
- „návod k použití“
- didaktické cíle
- přehlednost a systematičnosti
- názornost

terminologická nejednoznačnost

prostředník komunikace mezi odborníky

předpokládají poučeného čtenáře

zprávy o výzkumech a jejich výsledcích

čitivost se odvíjí od stylu autora

autor může vycházet z různých koncepcí, ale nevykládá je

# TYPY TEXTŮ → TYPY ČTENÍ

- pasivní čtení
- aktivní čtení
  - charakter
  - cíl

# TYPY TEXTŮ → TYPY ČTENÍ

- pasivní čtení
  - Čtení typ. beletristického textu, který jsme schopný sledovat bez jakéhokoli předchozího školení i bez nutnosti dohledávání informací.
  - Cílem je (typicky) získat co největšího počtu čtenářů, proto je text typicky plynulý, srozumitelný, poutavý.
- aktivní čtení
  - Čtení typ. odborného textu, který předpokládá poučeného čtenáře a současně čtenáře, který je schopný, dohledávat si informace nutné pro porozumění textu,
  - Jeho cílem je komunikace informace mezi velmi omezenou skupinou odborníků, kteří jsou schopni textu porozumět a kriticky ho zhodnotit.
- Odpočinek – Pobavení VS. Porozumění – Kritické zhodnocení

# HLAVNÍ ZÁSADY ČETBY ODBORNÝCH TEXTŮ

(ŠANDEROVÁ 2009: 21)

- porozumění textu a problému o němž pojednává
- číst hospodárně – jen tolik, kolik jsme schopni aktivně zpracovat
- → = číst EFEKTIVNĚ



# EFEKTIVNÍ ČTENÍ

(ŠANDEROVÁ 2009: 22)

- identifikace klíčových pasáží
  - Co ty ostatní pasáže?
- identifikace hlavních myšlenek (základní tvrzení)
- identifikace argumentů na jejich podporu (na jakém základě autor k tezím dospěl)
  - zvážení jejich přesvědčivost, přednosti a slabiny
  - = kritické čtení

# EFEKTIVNÍ ČTENÍ

(ŠANDEROVÁ 2009: 22)

- identifikace klíčových pasáží
  - Co ty ostatní pasáže?
    - Záleží na to, k čemu nám text slouží
      - Slouží-li pouze pro tvorbu rešerše – přehledu, co bylo k danému tématu v daném oboru napsáno, stačí.
      - Slouží-li jako teoretický rámec našeho textu = jako rámec našich argumentů/ interpretací – třeba porozumět i dílčím argumentům, způsobu jejich výkladu, kontextu a datům, na kterých jsou postavené.
- identifikace hlavních myšlenek (základní tvrzení)
- identifikace argumentů na jejich podporu (na jakém základě autor k tezím dospěl)
  - zvážení jejich přesvědčivost, přednosti a slabiny
  - = kritické čtení

# OBTÍŽE S EFEKTIVNÍM ČTENÍM

- Co když nemůžeme najít klíčové pasáže, myšlenky a podpůrné argumenty?
  - Dokud nezískáme vyšší čtenářské dovednosti, číst text několikrát!
- Co když nerozumíme termínům?
  - použijeme
    - slovníky
    - internet (wikipedia)
    - konzultace

# CÍL ČETBY

(ŠANDEROVÁ 2009: 24)

!!!POROZUMĚT TEXTU!!!

- aktivní čtení
  - **klademe si otázky**
    - **Jakým problémem se autor/ka zabývá**
    - **K jakým závěrům dospěl/a?**
      - = jak na otázky odpovídá
    - **O co své závěry opírá?**
      - = jaké argumenty uvádí na jejich podporu
  - **děláme si poznámky a dokumentaci**

# CVIČENÍ

- definujte, co znamená „problém, kterým se text zabývá“
  - = každý primární odborný text cílí na odpověď na konkrétní otázku, již se v rámci tématu věnuje.
- kde hledat takovou informaci?
  - v klíčových slovech
  - v názvu
  - v abstraktu
  - **v úvodu (VŽDY!)**
  - v závěru
- definujte co znamená „hlavní argument textu“
  - = hlavní teze textu = to, čím text přispívá do již publikovaného vědění v rámci dané tematiky.
  - = řešení „problému“, kterým se text zabývá/ odpověď na otázku, kterou text postuluje.
- kde hledat hlavní argument textu?
  - v názvu
  - v abstraktu
  - v úvodu
  - **v závěru (VŽDY!)**

# STRUKTURA ODBORNÉ STATI VE SPOLEČENSKÝCH VĚDÁCH

(ŠANDEROVÁ 2009: 62-64)

- **úvod**

- Jaký problém výzkum řešil
- Shrnutí dosavadního vědění na daném poli bádání
- Vyjasnění, na které autory práce navazuje → ke kterému teoretickému + metodologickému směru se autor hlásí
- Logika výkladu
- Nastínění závěru

- **jádro**

- Jak autor při odpovědi na své otázky postupoval a proč se rozhodl pro takový postup?
- O jaké a jak kvalitní argumenty své odpovědi opírá?
- Volba metod
- Charakter; ilustrace dat

- **závěr**

- Shrnutí zjištění → čím novým studie přispívá do stávajících zjištění
- Ukázání, za jakých podmínek na nich lze dále stavět
- Zhodnocení úskalí, jimž se autor vyhnul (která ale přitom nezmizela)
- → Zamyšlení, v čem a proč si je jistý; kde a proč má určité pochybnosti; jakým způsobem by je bylo možné zmírnit

# PŘÍŠTÍ HODINA

- **Téma**
  - **Čtení odborného textu: efektivní čtení; kritické čtení a porozumění textu.**
- **Úkol**
  - Do neděle 4.4.2021 23.59 by měl každý nahrát do moodle chybějící úkoly. Pokud ze zdravotních/rodinných důvodů nemůžete v současné době plnit své studijní povinnosti včetně prosemináře, napište mi email a domluvíme se alternativně.
  - Kdo má jakýkoli problém se zpracováním jakéhokoli úkolu/ porozumění prezentaci ➡ přispěje do fóra
  - Najděte hlavní argument textu Šanderová, 2011.